

פרשת תולדות

סוד המהפך הרוחני

פרשת תולדות מגלה לנו את סוד המהפך. איך לשנות דברים שנראים בלתי ניתנים לשינוי, איך להפוך את הטבעי לעל-טבעי. יצחק ורבקה, יעקב ועשו, דמויות הפועלות למען תיקונו של עולם, כוחות הפועלים בנפש שלנו, איך כל זה מתקשר דווקא לזמן שלנו.

פתיחה

אנו חיים בתקופה לא פשוטה ומלאה תהפוכות. רבים כבר התעוררו לתחושה הפנימית הדוחפת לשינוי, לתחושה שאנו זקוקים למהפך אמיתי, להפך את פני המציאות - מהמישור הכללי, המישור האישי, ועד לחלקים בנפש שמקשים ומכבידים על התקדמותינו בחיים. ההיסטוריה מלאה בזמנים של מהפכות, עמים שלמים עשו מהפכות, מהפכות צבאיות, מהפכות שלטוניות ומהפכות תרבותיות. אבל נראה שכל ההתפתחות הזאת רק הובילה אותנו כאנושות למקום תקוע יותר, סבך, שלמראית עין, נראה ללא מוצא.

המהפך שאנחנו מדברים עליו הוא מהפך רוחני, פנימי. מהפך שצריך להתחולל בתוך כל אחד מאתנו, על מנת שנצליח לצאת ממצבים תקועים בחיינו האישיים ועל מנת שביחד נצליח לקום על הרגליים ולעבור אל מציאות טובה יותר. מהפך בתודעה שיגלה סוף סוף את הטבע האמיתי שלנו ושל הבריאה שבה אנו חיים. פרשת 'תולדות' מגלה לנו את אומנות המהפך.

קורות הפרשה

הפרשה פותחת "ואלה תולדות יצחק, בן-אבֶּכֶם: אֶבְרָם, הוֹלִיד אֶת-יִצְחָק". רש"י מפרש, "ואלה תולדות יצחק" - "יעקב ועשו האמורים בפרשה". מדובר בפרשה לא על יצחק עצמו, אלא על התולדות שלו, יעקב ועשו.

חז"ל אמרו שרבקה היתה עקרה וגם יצחק. מסופר שיצחק הלך להר המוריה, אל מקום העקדה והתפלל על רבקה ושניהם נרפאו. רבקה נפקדה ותאומים בבטנה, עשו ויעקב. היא סובלת הרבה מההריון הזה. המדרש מספר שכאשר היתה עוברת על בתי עבודה זרה היה עשו מפרכס לצאת ובשעה שהיתה עוברת ליד בתי המדרש של שם ועבר, יעקב היה רץ ומפרכס לצאת. רבקה לא ידעה מנוח לנפשה והלכה לשאול עצת חכם, את שם, בנו של נח. ברוח הקודש, הסביר לה שם שבבטנה תאומים, ולא סתם ילדים, אלא "שְׁנֵי גֵיִם בְּבֶטֶן, וְשְׁנֵי לְאָמִים, מִמֶּעֶךָ יִפְרְדוּ", ואכן יוצאים עשו ויעקב ויעקב, כידוע, אוחד בעקב עשו. למעשה אמרו חז"ל שיצאו ממש משיליה אחת, שלא כדרך העולם. אותו מאבק שהיה בתוך בטן אימם ממשיך גם מחוצה לה ונמשך למעשה עד היום הזה.

כשגדלים הילדים, נפטר סבם אברהם. יעקב מכין נזיד עדשים ליצחק אביו כדי לנחמו. בדרך הוא פוגש את עשו ועשו מוכר לו את הבכורה בעבור נזיד העדשים. לאחר מכן הפרשה מספרת לנו את מקרה יצחק ואבימלך, מלך גרר. בהמשך הפרשה מסופר את כל סיפור הבארות שחפר יצחק ומאבקו באנשי אבימלך.

יצחק חוזר מארץ פלשתים ויושב בבאר שבע. הזמן הוא ערב פסח, יצחק כבר זקן ועיניו כהות. הוא מחליט שהגיעה השעה לברך את בכורו, ובכך מתחילה פרשיית גנבת הברכות. יצחק שולח את עשו להביא לו צייד מן השדה. רבקה שומעת מה קורה וקוראת ליעקב. היא רוקמת מזימה כיצד לגרום לכך שיצחק יברך את יעקב במקום עשו. יעקב נרעש ונפחד, חושש שיתפס ויזכה לקללה במקום ברכה. רבקה מרגיעה אותו ומבטיחה שהקללה על ראשה והברכה על ראשו. יעקב מביא לה שני גדיים והיא מכינה מעדנים ליצחק. היא מלבישה את יעקב בתחפושת ושולחת אותו אל יצחק. לאחר חילופי דברים יצחק כביכול משתכנע שאכן זהו עשו, ומברך אותו. מיד לאחר צאת יעקב, נכנס עשו. כשמסתבר שברכתו נגנבה הוא זועק זעקה מרה ומחליט לנקום ביעקב. שוב רבקה עושה מעשה ומזרזת את יעקב לצאת לחפש אישה, רחוק רחוק,

פרשת תולדות

בחרן, אצל אחיה לבן.

פרשה עמוסה תהפוכות ומאורעות כה גדולים שהם משפיעים על חיינו עד היום הזה, בחיצוניות וכמובן גם בפנימיות. שני דברים עומדים על הפרק. מהות תפילתו של יצחק. עומק רב יש בתפילה זו וננסה לראות כיצד היא קשורה לעבודה שלנו. שנית, סיפור גנבת הברכות. כביכול, סיפור לא כל כך מוסרי. אבל, מה מסתתר בפנימיות שלו? מי הן הדמויות הפועלות ומה יש לנו ללמוד מדרך ההתנהלות שלהן?

גנבת הברכות

השאלה הראשונה שמתבקשת מקריאת הפרשה, כיצד ניתן להעלות על הדעת שיעקב, בכיר האבות, ביחד עם רבקה אמו, עוסקים במרמה, גנבה והונאה? מבחינה מוסרית קשה מאוד להבין את כל המהלך. מדוע רבקה לא פונה ישירות אל יצחק ומסדרת את העניין? מה בעצם קורה פה?

כדי להבין, אנו חייבים לחדור מבעד המעטה של סיפור הפשט, אל רובד הפנימיות של המעשה. הזוהר הקדוש מגלה לנו בפרשה סודות עליונים בדבר גלגולי הנשמות ותיקונו של עולם. כתוב, "...שיעקב היה דומה לאדם (הראשון), ורבקה היתה דומה לחוה, ועשו היה בחינת הנחש, ששרו של עשו שהוא סמאל רוכב עליו..." (פרוש הסולם, מאמר הברכות, פרשת תולדות). הסיפור בין רבקה, יעקב ועשו, הוא בעצם המשך הסיפור של חטא עץ הדעת, הסיפור של אדם, חוה והנחש - אותן הדמויות, אותן הנשמות, הפעם בתלבושת אחרת, בתפאורה שונה. בהמשך כתוב, "משום זה הלך יעקב במרמה ועיקשות, והביא ברכות על יעקב שהוא כמו אדם הראשון, ונלקחו מהנחש, שהוא שפת שקר, שהרבה שקר אמר, והרבה דברי שקר עשה, כדי לפתות (לאכילת עץ הדעת), ולהביא קללות על העולם. משום זה בא יעקב במרמה והטעה את אביו, כדי להביא ברכות על העולם, ולקחת מן הנחש מה שמנע מן העולם, ומדה כנגד מדה היא... ומימיו של אדם הראשון, נועד יעקב לקחת מאותו הנחש כל אלו הברכות, ונשאר הנחש בקללות, ולא יצא מהם לעולם... בא יעקב, ולקח משלו את כל אלו הברכות. פירוש, כי הוא היה בחינת אדם הראשון, שהנחש מנע ממנו את הברכות, ועתה בא יעקב והחזירם כמקודם לכן, כמטרם החטא דעץ הדעת. ונמצא משלו לקח" (שם).

תובנה ראשונה

אנו רואים שהדברים בסיפור אינם כפי שהם נראים על פני השטח. גם בחיינו זה כך. פתחנו בדיבור על הצורך במהפך, ראשית המהפך הוא בתודעה. להבין שמעבר למעטה החיצוני קיימת מציאות פנימית שבאופן רגיל אנחנו לא תופסים אותה. הכל מחושב במחשבה עליונה למען תיקונו של עולם. האבות והאמהות שלנו, כל מה שעשו, עשו למען התיקון הכללי של עם ישראל. יחד עם זאת עדיין צריך להבין מה הצורך דוקא במרמה? אומר רבי יוחנן בן זכאי באותו מאמר בזוהר, "...שכמה סודות התורה נמצאים בכל פעולה ופעולה שכתוב בתורה, ובכל מלה ומלה יש בה חכמה ותורת אמת, ועל כן כל מלות התורה, מלות קדושות הן, להראות מהן נפלאות כמו שאתה אומר, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (שם). על מנת להבין את הלימוד יותר לעומק, נכנס אל מהלך העניינים של 'גניבת הברכות' ונראה מה אומר על כך רש"י ואילו דברים מביא כ' הרב מרדכי שיינברגר שליט"א על כל זה.

רש"י

דרכו של רש"י לתת לנו רמזים מתומצתים מאוד על המציאות הפנימית של מהלך העניינים, ונתבונן לרגע בכמה מהפרושים שלו על המפגש בין יעקב ליצחק.

יעקב נכנס אל אביו בפחד ורעדה, מדובר כאן לא רק על פגיעה במצות כיבוד אב, אלא על יראה גדולה בפני דמותו העצומה של יצחק אביו. המדרש אומר כי כאשר ביקש יצחק את יעקב שיגש אליו, רעד כל

פרשת תולדות

גופו, והיה לבו רפה כשעוה. "זימן לו הקב"ה שני מלאכים, אחד מימינו ואחד משמאלו, והיו אוחדין במרפקיו שלא יפול" (תנחומא ישן).

יצחק שואל את יעקב, מי אתה בני? רש"י אומר על תשובתו של יעקב, "אַנְכִי עֶשׂוֹ בְכֹרְךָ" - "אנכי המביא לך ועשו הוא בכורך". כבר בתשובתו הראשונה יעקב רומז לאביו שהדברים קצת לא ישרים. על שאלת אביו, כיצד מצא צייד כל כך מהר, משיב יעקב, "כִּי הִקְרָה ה' אֶלְקִיךָ לְפָנָי". רש"י אומר, "אמר יצחק בלבו, אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו וזה אמר כי הקרה ה' אלקיך". בעצם סגנון דיבורו התמים, מסגיר יעקב את עצמו. יצחק ממשש את ידיו של יעקב ואומר, "אַתָּה זֶה בְּנִי עֶשׂוֹ". יעקב משיב, "וַיֹּאמֶר, אָנִי", רש"י אומר, "לא אמר אני עשו, אלא אני". יצחק מריח את יעקב ואומר, "רָאָה רִיחַ בְּנִי, כְּרִיחַ שְׂדֵה, אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'". רש"י אומר, "והלא אין ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן". "כְּרִיחַ שְׂדֵה, אֲשֶׁר בְּרָכּוֹ ה'" - "שנתן בו ריח טוב וזהו שדה תפוחים כן דרשו רז"ל".

בצאת יעקב, נכנס עשו, וכשהבין יצחק מה שקרה אמר, "...בָּא אַחִיךָ בְּמַרְמָה; וַיִּחַץ, בְּרַכְתְּךָ". רש"י מפרש, "בְּמַרְמָה" - בחכמה. עוד נרד לעומקו של פרוש זה.

מהפך בערמה

הרב שיינברגר שליט"א אומר, התוכן הפנימי של פרשת תולדות זה היפוך של דברים, ממהלך טבעי למהלך על טבעי. זהו הדבר שעובר כחוט המקשר בתוך כל הפרשה, החל מיצחק שהיה עקר ואשתו עקרה, וע"י תפילתם היה מהפך. מהפך עצום, מהפך שממנו יוצאים לא סתם ילדים, אלא לאומים גדולים. כך שכבר מתחילת הפרשה אנו רואים שדברים יהיו הפוכים, שלא כצפוי. הרי לא היו אמורים להיות כאן ילדים, עוד יותר ממה שהיה אצל אברהם, שם רק שרה היתה עקרה ואילו כאן, שניהם.

יצחק התפלל על שינוי, להפוך דברים שלא לפי המסלול, "לשנות את דעתו" של הקב"ה. המילה "ויעתר", אמרו חז"ל, כמו עתר, כלי זה שמהפך את התבואה, ככה יצחק הפך את הדבר. יש עשרה לשונות תפילה. כאן זה לשון עתירה, להפוך את הדברים. אנו רואים שתחילת הפרשה בהיפוכם של דברים וכך לאורך כל הפרשה יש הפיכה של דברים.

סיפור אבימלך

גם בסיפור עם אבימלך יש מהפך, "וַיְהִי רָעַב, בְּאֶרֶץ, מִלְּבַד הַרְעֵב הָרִאשׁוֹן, אֲשֶׁר הָיָה בְיַמֵּי אַבְרָהָם; וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל-אֲבִימֶלֶךְ מֶלֶךְ-פְּלִשְׁתִּים, גְּרָרָה. וַיָּבֵא אֵלָיו ה', וַיֹּאמֶר אֶל-תְּרַד מִצְרַיִם...". המדרש אומר "חברו עליו פלישתים והיו מתגרים בו על עסקי אשתו, ושואלין אותו: מה היא שלך? תפס אומנות אבותיו, והיה אומר להם: אחותי היא." (מדרש הגדול). איזה אומנות תפס? אומנות המהפך. הציג אותה כאחותו, היפך את המציאות, וזכה לתוצאות טובות ממה שהיה ניתן לחזות. בסיפור גניבת הברכות, יעקב לומד מאימו רבקה את האומנות של איך להפוך את הדברים.

תפילה שבוקעת רקיעים

ראשית, אומנות המהפך מגלה לנו את הכח הטמון בכל אחד מאתנו. רש"י אומר על תפילתו של יצחק, שלשון עתירה זה הפצרה וריבוי תפילה. אומר ה"נתיבות שלום", "כיון שיהודי הוא חלק אלוך ממעל, יש בכוחו תקיפות עילאית, להפציר ולהתעצם בתפילה עדי יחוס עליו השם, ואפילו מחיצה של ברזל מפסקת בפניו ואין שום דרך ועצה להבקיעה, ע"י שמתאזר באמונה ובטחון "כִּי חֵלֶק ה', עִמּוֹ" (דברים ל"ב ט'), הריהו מסוגל לחתור מחתרת מעבר לכל המחיצות".

כאמור, שמצד הטבע לא היה סיכוי שיצחק ורבקה יעמידו תולדות, לכן היו צריכים לתפילה חזקה מאוד.

פרשת תולדות

היה צריך לשנות כאן את הטבע ממש. מוסיף ה"נתיבות שלום", "שבזה פתח יצחק פתח לכל יהודי, שאם יהודי מתאמץ וחותר, פותח לו הקב"ה כנגדו את כל השערים והפתחים". עוד ניגע בהמשך בענין שינוי המהלך הטבעי.

חכמה וערמה

מעבר לכח התפילה שמגלה יצחק, איך תכל'ס עושים את המהפך? הזכרנו דבריו של רש"י על "...בְּאֶחָיִךְ בְּמַרְמָה; וַיִּקַּח, בְּרִכְתָּבךָ", "במרמה - בחכמה". כדי לחולל מהפך צריך מרמה ורש"י אומר לנו מרמה פרושה חכמה. כתוב במשלי, "אֲנִי-סִכְמָה, שִׁכְנַתִּי עֲרָמָה" (משלי ח' י"ב). הפסוק שמדבר על ערמה פותח במילה אני. כשיצחק שואל את יעקב אם הוא בנו הבכור עשו, יעקב עונה רק 'אני'. יעקב מרמז ליצחק, תדע לך שאני רמאי, וזה תמוה, הלא יעקב הוא מידת האמת. אלא שהמילה 'אני' זה גם חכמה וגם ערמה.

הרב שיינברגר שליט"א מסביר, כתוב שמי שלומד תורה נכנס ערמוניות בליבו. חכם צריך ערמה. מסופר על אנשי הסנהדרין שהיו צריכים לדעת את כל החכמות ואת כל השפות, כדי שידעו מה ובאיזה אופן לענות לכל אחד בעולם, כדי שיהיו מתוחכמים, שידעו גם ערמה. אדם גם צריך את כל הערמה שבעולם כדי לדעת כיצד להערים על היצר. במילה 'אני' יעקב מגלה ליצחק את כל האמת. אני חכם ובאתי בערמה, כדי לקחת את הברכות מעשו. זה נקרא להפוך דברים במרמה, בחכמה.

דרך השם

הרב שיינברגר שליט"א מלמד אותנו כלל חשוב על הדרך בה מנהיג הבורא את העולם ומה יש לנו ללמוד מכך. הרב מסביר שבעצם כל הבריאה היא בערמה. הרי הקב"ה ממלא כל עלמין, סובב כל עלמין, מלוא כל הארץ כבודו, אין מקום פנוי ממנו, והקב"ה "מרמה" את כל העולם. כל העולם חושב שהכל זה הפקר, שכל אחד יכול לעשות מה שהוא רוצה, שמי שמצליח זה מי שיודע לעבוד על אנשים, מי שיודע להתחכם, בעל כשרון, שיודע איך לדבר, שיש לו יחסי ציבור, הוא מצליח. הקב"ה נותן לרשעים לחשוב ככה, להאמין ככה, ואז אם הבן אדם נכשל, הוא אומר, אם אני הייתי עושה כך וכך אז הדברים היו נראים אחרת. כל אחד חושב שהוא שולט ומסדר את הכל בחייו, ואז הוא גם חושב ומאשים את עצמו שהוא לא הצליח. הקב"ה "מרמה" אותנו. הוא נותן לנו לחשוב שאנחנו יכולים להסתדר בלעדיו, ושאדם יכול לעבור עבירה ח"ו והקב"ה לא מגיב. הרי כשאחד לוקח גפרור בשבת ומדליק אותו, מי נותן לו כח לעשות את זה? זה הקב"ה, כל הכח בא מהשמים. אם הקב"ה לא היה רוצה שיעשה כן, היה משתק אותו במקום. אם היינו רואים את המציאות האמיתית היינו מתחבאים מרב בושה.

לנהוג בעורמה

ממשיך הרב שיינברגר שליט"א, כך הקב"ה מנהיג את עולמו בערמה, וצריך לדעת איך ללכת עם הערמה בעולם. זה נקרא ללכת בדרכי השם, להידיבק במידותיו, "מה הוא רחום אף אתה רחום" (מסכת שבת), צריך ללכת בדרכיו. כיוון שהקב"ה פועל בערמה גם אנחנו צריכים ללמוד איך לעשות כן. זאת אומרת שהרי יש סדר בעולם, יש סדר, בדרך הטבע, אבל צריך לדעת איך ללכת לא במסלול הרגיל, לשנות את המסלול הטבעי בעולם וזה רצון השם.

זהו אחד התנאים שהקב"ה התנה בששת ימי בראשית, שכל דבר יש לו מסלול מסוים ובאחד הימים זה יכול להשתנות. כמו שכתוב בקריעת ים סוף, "וַיִּשָּׁב הַיָּם לְפָנֹת בְּקֶרֶךְ לְאִיְתָנוּ" (שמות י"ד כ"ז), אמרו חז"ל "לתנאו הראשון", הקב"ה התנה תנאי עם הים בששת ימי בראשית שברגע שעם ישראל יחצו את הים, הוא יהפוך את תנאו הטבעי ויהפוך ליבשה.

ככלל, הצדיק יכול לגזור ולהפך את הדברים, להפך את התנאים הטבעיים. סדרו של עולם בא מאברהם, "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם" (בראשית ב' ד'), אמרו חז"ל, "אל תקרא בהבראם אלא

פרשת תולדות

באברהם". מי שמתחיל את השינויים זה יצחק, הוא המהפך, לכן יצחק זה העניין של הצחוק. זאת ערמה, אבל ערמה שלא זזה מהאמת, זאת האמת האמיתית. היא מגלה את הפן הנסתר כלפי חוץ. ודאי נגזר על רבקה שתהיה עקרה, אבל יצחק ע"י התפילה, העטירה, הוא הופך את הדברים שאין עניין של עקרות. הצדיקים הופכים את הדברים שייצאו ממסלולם הקבוע ותתגלה האמת הפנימית שבכל דבר בבריאה. כאן האמת הפנימית היא, שמרבקה יוצא יעקב אבינו, וממנו יוצא עם ישראל כולו, תכלית הבריאה.

קליפה קודמת לפרי

בדרך הטבע, עשו הוא הבכור וצריך לזכות בברכות, אבל באמת הפנימית יעקב הוא הבכור והוא צריך לזכות בברכות. אחרי שהבנו קצת מי הן הדמויות הפועלות במערכה של גניבת הברכות ושמעשיו של יעקב באו על מנת להפך את המציאות הטבעית, ממש כשם שתפילתו של יצחק חוללה את אותה פעולה, עכשיו ננסה לראות מדוע הדברים פועלים כך וכמובן, מהו הלימוד שיש לנו לקחת אל חיינו.

כאמור, בתחילת הפרשה יצחק מתפלל לתולדות, "וַיַּעֲתֶר יִצְחָק לְה' לֵנֶכְחַ אֲשֶׁתוֹ, כִּי עֲקָרָה הָיָה, וְהִשָּׁם שׁוֹמֵעַ לוֹ, וַיַּעֲתֶר לוֹ ה', וַתֵּהָרֶב רֵבְקָה אֲשֶׁתוֹ". רש"י מפרש את "וַיַּעֲתֶר לוֹ", "לוֹ וְלֹא לָהּ שֶׁאֵין דּוֹמָה תַּפְלַת צַדִּיק בֶּן צַדִּיק לַתַּפְלַת צַדִּיק בֶּן רָשָׁע לְפִיכֶךָ לוֹ וְלֹא לָהּ". בכל זאת, ברור שרבקה היתה צדיקה גדולה, על אף שאביה ואחיה היו רשעים, אם כן למה התורה מדגישה שתפילתו של יצחק נענתה?

הענין הוא שהבורא הטביע סדר בכל הבריאה, בלשון הקבלה זה נקרא, 'קליפה קדמה לפרי', 'חשוכא והדר נהורא', קודם חושך ואח"כ אור. כמו שכתוב במעשה בראשית, "וַיְהִי-עֶרְבַּ וַיְהִי-בֹקֶר" (בראשית א'). ככה גם בסדר הדורות הראשונים, לפני שהאיר אורו של אברהם אבינו, היו עשרים דורות של רשעים שרק החריבו והחשיכו את העולם. ככה זה גם בחיים של כל אדם, יצר הרע מתדבק בנו מרגע צאתנו אל אויר העולם ורק כאשר אנו מגיעים לגיל שלוש עשרה אנחנו מקבלים יצר טוב. הרע מקדים את הטוב, קליפה קודמת לפרי.

זהו סדר הדברים והדבר כאמור, מוטבע בטבע כל הבריאה. כל צמיחה, תחילתה בריקבון הזרע שנזרע ורק אחרי ההעדר הזה מתחילה הצמיחה. מובן שכך גם בעבודה שלנו. כאשר אדם רוצה לזכות בניצוץ של אור, הוא צריך קודם לעבור במקום חשוך. כמו שכתבנו בפרשת 'וירא', שקודם שמעלים אדם מדרגה, מסלקין ממנו את המוחין והוא שרוי בחושך, קודם חושך ורק אח"כ אור.

למה זה ככה?

אמרו חז"ל שהבורא הוא טוב ומדרך הטוב להיטיב וזאת היא סיבת הבריאה כולה, כדי לתת עונג לנבראים. ה"בעיה" היא שלכל מתנת חינם שאדם מקבל מתלווה תחושת בושה, מה שקרוי "לחם בדיון", "נהמא דכיסופא". זאת אומרת, שאדם צריך לעבוד ולהרוויח במעשיו את מה שהוא מקבל, את כל הטוב שהבורא רוצה לתת לו. לכן התכלית היא שרק ע"י שמתגברים על החשכות בעבודה, זוכים באור. רק ע"י יגיעה אמיתית דוקא בזמנים הלא קלים, אפשר לקבל את הטוב בצורה מתוקנת, צריך לטפל בקליפה קודמת ורק אז מתאפשרת אכילה מתוקנת של הפרי.

אותו העיקרון פעל גם אצל האבות, הקליפה קדמה לפרי. אברהם הוליד את ישמעאל לפני יצחק, ויצחק הוליד את עשו לפני יעקב. אלא שאברהם הביא את ישמעאל עם הגר השפחה ורק אז הביא את יצחק עם שרה אשתו, ואילו יצחק בהיותו 'עולה תמימה', לא רצה לקחת אישה לא הגונה. הוא רצה שכל בניו יהיו מרבקה הצדיקה. רבקה לעומתו, הכירה את טבע הדברים ולא רצתה שעשו יצא ממנה. היא רצתה שהדברים יהיו כמו שהיה עם אברהם ושרה. לכן, למרות ששניהם התפללו וביקשו דבר אחד, כל אחד מהם ביקש שהדבר יתקיים בדרך שונה והשם נענה ליצחק ולא לרבקה.

פרשת תולדות

גילוי ההנהגה שמעל הטבע

עולה השאלה מדוע מלכתחילה היו האמהות עקרות ולא יכלו להוליד רק למעלה מהטבע? על זה עונה ה"נתיבות שלום", "כי הקב"ה ברא את כל המציאות של עם ישראל למעלה מן הטבע. אברהם הוליד את יצחק למעלה מן הטבע ויצחק הוליד את יעקב למעלה מן הטבע, שכל ההתהוות של עם ישראל היא למעלה מן הטבע, להודיע שכל ההנהגה של הקב"ה עם ישראל היא הנהגה על טבעית". כך שגם כשאנחנו נתקלים במצבים בחיים בהם נראה שמצד הטבע אין סיכוי לשינוי ואין סיכוי לישועה, חשוב שנזכור שיש בנו הפוטנציאל והיכולת להתחבר אל מקום שהוא מעל לטבע. זהו הפתח שפתחו עבורנו האבות הקדושים כולם.

העבודה

לכל אחד מאתנו יש חובת העבודה של היפוך הסדר הטבעי. בסדר הטבעי, כל אחד משועבד לרצון לקבל, לתאוות הפרטיות, לדרך הטבעית שבה הוא נברא. תורת הקבלה מלמדת אותנו שחובת העבודה היא להפך את הרצון לקבל שיהיה רצון לקבל על מנת להשפיע. תכלית הבן אדם היא להפוך ממקבל למשפיע, מאגואיסט מושלם לאלטרואיסט.

הדרך של כל אחד רצופת ניסיונות כדי שנתגבר על המסלול הטבעי ונעורר את הטבע העליון, הפנימי, של נשמת היהודי. כיצד להתגבר על היצר הרע (רצון עצמי) ולהוציא לאור את היצר הטוב, את הצדיק שקיים בכל אחד מאתנו. נראה כי דוקא פרשה זו נותנת לנו דרך, כח וחיזוק, לפעול, לשנות, ולהפך את כל מה שזקוק להיפוך בחיים שלנו ושל כל עם ישראל.

אנו בתחילתו של חודש כסלו, שהוא החודש החשוך בשנה, חורף, הלילות ארוכים והימים קצרים, דוקא עכשיו באה התורה ומזכירה לנו את היכולת להפך דברים. כפי שעשו המכבים, ברגע החשוך ביותר, גילו את האור הגדול והניסי, הדליקו את אור החנוכה. זה נקרא, 'יתרון האור מהחושך', שיש יתרון לאור דוקא בגילוי שלו מתוך החושך.

השעור מוקדש לרפואת יוסף בן יונה, יעל בת רבקה, תמר בת שחר, יעקב יוסף בן חיים וינה בתוך כלל חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת הרב אברהם בן יהודה צבי זצ"ל, חנה שני בת שרה סרח ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה.